

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง “ภาพยนตร์กับการประกอบสร้างพื้นที่ของวัยรุ่นในสังคมไทย” ผู้วิจัยต้องการตอบคำถามว่าภาพยนตร์ไทยประกอบสร้างพื้นที่ของวัยรุ่นอย่างไร และผู้รับสารวัยรุ่นอ่านความหมายเกี่ยวกับการประกอบสร้างพื้นที่ของวัยรุ่นผ่านภาพตัวแทนในภาพยนตร์ไทยอย่างไร มีความสอดคล้องและแตกต่างจากโลกในความเป็นจริงของวัยรุ่นอย่างไร โดยผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในพื้นที่ต่าง ๆ ได้แก่ พื้นที่ด้านการเรียน พื้นที่ด้านครอบครัว พื้นที่ด้านมิตรภาพ และพื้นที่ด้านความรักของวัยรุ่นในโลกสัญลักษณ์ของสื่อภาพยนตร์ไทย รวมถึงศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในพื้นที่ต่าง ๆ ในโลกความจริงของวัยรุ่นเพศชาย และหญิงจำนวน 16 คน จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Group Interview) โดยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่ (Space) ในสื่อภาพยนตร์ แนวคิดเรื่องการสื่อสารกับวัฒนธรรมย่อย (Communication and Subculture) แนวคิดเรื่องภาพตัวแทน (Representation) และแนวคิดเรื่องการเล่าเรื่อง (Narration) เป็นแนวทางในการศึกษา

สำหรับในบทนี้ผู้วิจัยจะนำข้อค้นพบเกี่ยวกับการอ่านความหมายที่แสดงถึงความสอดคล้อง และความแตกต่างระหว่างความเป็นจริงเรื่องการใช้ชีวิตในพื้นที่ต่าง ๆ ของวัยรุ่นกับการประกอบสร้างที่นำเสนอผ่านภาพยนตร์รวมถึงชุดความคิดที่วัยรุ่นใช้ในการประกอบสร้างมาสรุปผลเพื่อนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย จากนั้นจึงทำการอภิปรายผลจากข้อค้นพบที่ได้รับ โดยใช้แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบในการอธิบาย พร้อมทั้งเสนอแนะประเด็นการศึกษาที่น่าสนใจสำหรับงานวิจัยในอนาคต โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “ภาพยนตร์กับการประกอบสร้างพื้นที่ของวัยรุ่นในสังคมไทย” นั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเด็นหลัก ๆ ได้ดังนี้

1. การประกอบสร้างความหมายให้กับพื้นที่ของวัยรุ่นผ่านสื่อภาพยนตร์
2. การอ่านความหมายของผู้รับสารวัยรุ่น

1. การประกอบสร้างความหมายให้กับพื้นที่ของวัยรุ่นผ่านสื่อภาพยนตร์

ในการศึกษากระบวนการประกอบสร้างความหมายให้กับพื้นที่ของวัยรุ่นผ่านสื่อภาพยนตร์ ผู้วิจัยวิเคราะห์จากภาพยนตร์ 3 เรื่อง ได้แก่ ภาพยนตร์เรื่อง Seasons Change เพราะอากาศเปลี่ยนแปลงบ่อย (2549) รักแห่งสยาม (2550) และเฟรนด์ชิพ เธอกับฉัน (2551) ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ภาพยนตร์ทั้ง 3 เรื่อง ทำให้ทราบถึงการประกอบสร้างความหมายเรื่องพื้นที่ต่าง ๆ ของวัยรุ่น ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ด้านการเรียน พื้นที่ด้านครอบครัว พื้นที่ด้านมิตรภาพ และพื้นที่ด้านความรักที่มีการสร้างความหมายอย่างไร รวมถึงอำนาจที่เกิดขึ้นของกลุ่มวัฒนธรรมย่อย และกลุ่มวัฒนธรรมหลักในพื้นที่มีลักษณะอย่างไร ซึ่งในการวิเคราะห์สามารถสรุปประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

- 1.1 สรุปภาพตัวแทนพื้นที่ของวัยรุ่นแต่ละพื้นที่ที่ปรากฏในภาพยนตร์
- 1.2 กลวิธีในการประกอบสร้างความหมายให้กับพื้นที่

1.1 สรุปภาพตัวแทนพื้นที่ของวัยรุ่นแต่ละพื้นที่ที่ปรากฏในภาพยนตร์

จากการศึกษาการประกอบสร้างความหมายให้กับพื้นที่ของวัยรุ่นแต่ละพื้นที่ ทำให้ทราบถึงภาพตัวแทนของพื้นที่แต่ละพื้นที่ที่วัยรุ่นเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ รวมไปถึงจุดมุ่งหมายในการประกอบสร้างพื้นที่ของสื่อภาพยนตร์ จากการศึกษามอบสรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

พื้นที่ด้านการเรียน

ในพื้นที่ด้านการเรียน สังคมไทยได้ปลูกฝังบรรทัดฐานและให้ความสำคัญกับการศึกษาเล่าเรียนตั้งแต่วัยเด็กจนกระทั่งก้าวเข้าสู่วัยรุ่น การศึกษาเล่าเรียนถูกกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของวัยรุ่น เนื่องจากวัยรุ่นต้องเข้าไปใช้ชีวิตในโรงเรียนเพื่อศึกษาเล่าเรียน เรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่น ฝึกระเบียบวินัย เพื่อให้เป็นวัยรุ่นที่ดี และเตรียมพร้อมการเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต สังคมจึงคาดหวังกับโรงเรียน และครูกับการทำหน้าที่อบรมสั่งสอนให้นักเรียนมีระเบียบวินัย ให้ความรู้เพื่อพัฒนาสติปัญญา รวมไปถึงส่งเสริมความสามารถด้านต่าง ๆ ของ

นักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนนำไปปรับใช้ เพื่อให้วัยรุ่นอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ไม่สร้างความสะดวกเดือดร้อนให้กับผู้อื่น

ในการศึกษาการประกอบสร้างความหมายพื้นที่ด้านการเรียนที่ปรากฏในภาพยนตร์ทั้ง 3 เรื่อง พบว่า การใช้ชีวิตของวัยรุ่นในพื้นที่ดังกล่าวเป็นไปตามบรรทัดฐานหลักของสังคมที่วัยรุ่นต้องเชื่อฟัง และปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน เป็นนักเรียนที่ดีในสายตาครู ส่วนครูมีหน้าที่ในการจัดวินัย ผ่านการอบรมชี้แนะ การลงโทษ เพื่อให้นักเรียนเป็นวัยรุ่นที่ดีของสังคม และเตรียมพร้อมการเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต พื้นที่ด้านการเรียนของวัยรุ่นในภาพยนตร์ถูกประกอบสร้างให้เป็นพื้นที่อุดมคติที่เต็มไปด้วยความสุข นักเรียนมีความสุข และรู้สึกสนุกเมื่อได้มาโรงเรียน

พื้นที่ด้านครอบครัว

ในพื้นที่ด้านครอบครัวพบว่า ในสังคมไทยมีครอบครัวที่หลากหลาย แตกต่างกันไป มีทั้งแบบครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย บางครอบครัวอาจเป็นครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ แต่ไม่ว่าครอบครัวจะเป็นแบบใดก็ถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกคนเนื่องจากเป็นสถาบันพื้นฐานทางสังคมที่มีหน้าที่ในการหล่อหลอมพฤติกรรม และลักษณะทางอารมณ์จิตใจของมนุษย์ ตั้งแต่วัยเด็กจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ โดยเฉพาะในช่วงวัยเด็กก้าวเข้าสู่วัยรุ่น ตามบรรทัดฐานหลักของสังคมเชื่อว่าครอบครัวมีความสำคัญในการสร้าง และพัฒนาตัวตนทั้งทางร่างกาย จิตใจ เพื่อให้วัยรุ่นเป็นคนดีของสังคม ไม่ไปสร้างปัญหาให้กับสังคม เนื่องจากวัยรุ่นถือเป็นช่วงวัยที่ต้องการอิสระ อยากทำอะไรด้วยตัวเอง ความสัมพันธ์ที่มีต่อพ่อแม่เริ่มห่างออกไป ทำให้ครอบครัวมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดูแลวัยรุ่นในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียน การคบเพื่อน การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่น เป็นต้น

ในการศึกษาการประกอบสร้างความหมายพื้นที่ด้านครอบครัวที่ปรากฏในภาพยนตร์พบว่า การใช้ชีวิตของวัยรุ่นในพื้นที่ดังกล่าวเป็นไปตามบรรทัดฐานหลักของสังคม ไม่แตกต่างไปจากพื้นที่ด้านการเรียน วัยรุ่นในฐานะลูกต้องเชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ปกครองอย่างเคร่งครัด แม้ว่าจะแสดงความไม่พอใจอยู่บ้าง ประพฤติตัวออกนอกกรอบออกไปบ้าง แต่สุดท้ายภาพยนตร์ก็ประกอบสร้างให้วัยรุ่นกลับมาเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ เป็นวัยรุ่นที่ดีของสังคม ถึงแม้ว่าในภาพยนตร์จะมีการนำเสนอให้เห็นถึงครอบครัวที่มีความสมบูรณ์ และไม่สมบูรณ์ แต่การเข้ารหัสดังกล่าวทำให้เห็นว่าสุดท้ายแล้วครอบครัวก็คือพื้นที่ที่สมาชิกในครอบครัวต้องอยู่ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นครอบครัวแบบไหนก็ต้องมีปัญหา อุปสรรคเข้ามาทำให้เกิดความทุกข์ มากน้อยแตกต่างกันไป แต่สุดท้ายทุกคนก็ช่วยกันแก้ไข ทำให้ความสุขกลับคืนมาในพื้นที่แห่งนี้

พื้นที่ด้านมิตรภาพ

ในพื้นที่ด้านมิตรภาพพบว่า ตามบรรทัดฐานหลักของสังคมเชื่อว่าเพื่อนถือว่ามี ความสำคัญ และมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นการคบเพื่อนเพศเดียวกัน หรือเพื่อนต่าง เพศ เนื่องจากการคบเพื่อนมีทั้งคุณและโทษ เพื่อนสามารถกำหนดทิศทางการดำเนินชีวิตของ วัยรุ่นให้ไปในทิศทางใดก็ได้ อาจจะนำพาไปสู่อนาคตที่ดี หรือพาเราไปในทางเสื่อมเสียก็ได้ สังเกต ได้จากคำสอนต่าง ๆ ที่ให้ความสำคัญกับการคบเพื่อนของวัยรุ่น เช่น คบคนพาลพาลพาไปหาผิด คบบัณฑิตบัณฑิตพาไปหาผล เนื่องจากวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีจิตใจเปราะบาง เชื่อคนอื่นง่าย โดยเฉพาะเพื่อนที่อยู่ในช่วงวัยเดียวกัน อีกทั้งครอบครัวเริ่มมีบทบาทต่อวัยรุ่นน้อยลง ทำให้ถูกชัก จูงได้ง่าย

ในการศึกษาการประกอบสร้างความหมายพื้นที่ด้านมิตรภาพที่ปรากฏใน ภาพยนตร์พบว่า การใช้ชีวิตของวัยรุ่นในพื้นที่ดังกล่าวมีความแตกต่างไปจากพื้นที่ด้านการเรียน และพื้นที่ด้านครอบครัว เนื่องจากพื้นที่ด้านมิตรภาพที่ปรากฏในภาพยนตร์เป็นพื้นที่ที่วัยรุ่นรู้สึก เป็นอิสระในการเป็นเจ้าของพื้นที่ มีความสุขในการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อน แม้ว่าบางกิจกรรม ผู้ใหญ่อาจมองว่าไม่เหมาะสม แต่วัยรุ่นเลือกที่จะสร้างพื้นที่ของตัวเองขึ้นมาเพื่อสร้างความเป็น ส่วนตัว เช่น การตั้งวงดื่มสุรา สูบบุหรี่ เป็นต้น ซึ่งวัยรุ่นเลือกและดัดแปลงการกระทำของผู้ใหญ่ซึ่งเป็น วัฒนธรรมกระแสหลักเพื่อสร้างความเป็นตัวของตัวเอง เป็นวัฒนธรรมย่อยของกลุ่ม การประกอบ สร้างของภาพยนตร์ทำให้เห็นว่าวัยรุ่นเมื่อใช้ชีวิตอยู่กับเพื่อน วัยรุ่นจะมีความสุข เป็นตัวของตัวเอง และเมื่อวิเคราะห์ไปถึงกิจกรรมที่วัยรุ่นทำร่วมกันนั้นแสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นทำกิจกรรมที่หลากหลาย มีทั้งที่ผู้ใหญ่มองว่าเหมาะสม และไม่เหมาะสม ภาพยนตร์ประกอบสร้างให้เห็นว่าวัยรุ่นใช้ชีวิตไป ตามบรรทัดฐานหลักหลักของสังคม คือเลือกคบเพื่อนที่ดี พากันไปในทางที่ดี แต่การปฏิบัติตัวใน บางเรื่องนั้นอาจขัดแย้งไปจากความต้องการของผู้ใหญ่ เช่น การรวมกลุ่มทำกิจกรรมที่ไม่ เหมาะสม แสดงให้เห็นว่าในพื้นที่ด้านมิตรภาพ วัยรุ่นไม่ได้ใช้ชีวิตตามบรรทัดฐานหลักของสังคม เสมอไป

พื้นที่ด้านความรัก

ในพื้นที่ด้านความรักถือว่าเป็นพื้นที่หนึ่งที่วัยรุ่นเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ อีกทั้งมี ความสำคัญต่อวัยรุ่นอย่างมาก เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และจิตใจ เริ่มสนใจสิ่งแวดลุ่มรอบข้าง ให้ความสำคัญกับเพื่อน โดยเฉพาะความสัมพันธ์ในรูปแบบของ ความรัก การมีความรักเป็นพฤติกรรมตามธรรมชาติที่วัยรุ่นไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การควบคุมอารมณ์ และบังคับจิตใจตัวเองในการแสดงออกเรื่องความรักของวัยรุ่นจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ สังเกต ได้จากวัยรุ่นมักถูกตีกรอบจากสังคมในเรื่องของความรัก อันปรากฏอยู่ในคำสอนต่าง ๆ เช่น อยู่ยารี

รักในวัยเรียน อย่างซึ่งสูงก่อนห้าม การตีค่าความรักของวัยรุ่นว่าเป็นความรักแบบชั่วคราว ความรักของคนเพศเดียวกันเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เป็นต้น สังคมจึงพยายามปลูกฝังเรื่องความรักที่ถูกต้องเหมาะสมให้กับวัยรุ่น ทำให้วัยรุ่นต้องระมัดระวังเรื่องขอบเขตในการแสดงความรักในพื้นที่ต่าง ๆ มากขึ้น

ในการศึกษาการประกอบสร้างความหมายพื้นที่ด้านความรักที่ปรากฏในภาพยนตร์พบว่า การใช้ชีวิตของวัยรุ่นในพื้นที่ดังกล่าวมีความแตกต่างไปจากพื้นที่อื่น ๆ ที่ได้กล่าวมา เนื่องจากในพื้นที่ด้านความรักวัยรุ่นแสดงความเป็นตัวของตัวเองอย่างมาก มีการตีกรอบพื้นที่ด้านความรักให้ออกห่างจากผู้ใหญ่ซึ่งเป็นตัวแทนของวัฒนธรรมกระแสหลักอย่างชัดเจน จากการศึกษาพบว่า ภาพยนตร์ประกอบสร้างให้วัยรุ่นสามารถมีความรักได้ในวัยเรียน แต่ถึงกระนั้นในตอนจบของภาพยนตร์วัยรุ่นต้องยอมรับวิถีคิดของวัฒนธรรมกระแสหลัก คือต้องตั้งใจเรียน ปลูกฝังความคิดที่ว่าความรักในวัยเรียนยังเป็นช่วงเวลาที่ไมเหมาะสม โดยรวมแล้วการประกอบสร้างพื้นที่ด้านความรักเป็นไปตามบรรทัดฐานหลักของสังคมเพียงแต่ว่าในทางปฏิบัติ ตัวละครวัยรุ่นพยายามฝ่าฝืน และสร้างพื้นที่ของตนเองมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด เช่น การอยู่ในพื้นที่ระหว่างวัยรุ่นสองคน ยิ่งพื้นที่ที่มีความส่วนตัวมาก ขอบเขตในการแสดงความรักก็มากตามไปด้วย

ตารางที่ 12

แสดงความหมายพื้นที่ต่าง ๆ ของวัยรุ่นจากการประกอบสร้างของภาพยนตร์

พื้นที่ของวัยรุ่น	บรรทัดฐานหลักของสังคม	ความหมายของพื้นที่ที่ปรากฏในภาพยนตร์	สรุป
พื้นที่ด้านการเรียน	- พื้นที่แห่งการเรียนรู้ เสริมสร้างสติปัญญา และเป็นพื้นที่ของการ จัดระเบียบวินัยให้กับ วัยรุ่น เพื่อเตรียมความ พร้อมให้วัยรุ่นเป็น ผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต	- เป็นพื้นที่ที่มีครูเป็นผู้สอน ถ่ายทอดความรู้อยู่หน้า ห้องเรียน โดยมีนักเรียนเป็น ผู้เรียนนั่งฟังอยู่เต็มห้องเรียน - พื้นที่ที่เต็มไปด้วยการใช้ความ พยายามจัดวินัยของครูใน รูปแบบต่าง ๆ - พื้นที่ที่นักเรียนใช้ต่อต้าน ร่วมกับการยอมต่ออำนาจใน รูปแบบต่าง ๆ	ไม่แตกต่างไปจาก จุดยืนของบรรทัด ฐานหลักของสังคม

ตารางที่ 12 (ต่อ)

พื้นที่ของวัยรุ่น	บรรทัดฐานหลักของสังคม	ความหมายของพื้นที่ที่ปรากฏในภาพยนตร์	สรุป
		<ul style="list-style-type: none"> - เป็นพื้นที่ของนักเรียนที่มีทั้งอารมณ์ความสุขและความทุกข์ แต่โดยรวมเป็นพื้นที่ที่มีความสุขจากการได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อนและครู 	
พื้นที่ด้านครอบครัว	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นพื้นที่ในการหล่อหลอมพฤติกรรมของมนุษย์ รวมถึงลักษณะทางอารมณ์จิตใจ และเป็นพื้นที่เป็นการสร้างและพัฒนาตัวตนจากวัยเด็กสู่วัยรุ่น 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นพื้นที่ที่ผู้ปกครองใช้ในการจัดวินัยวัยรุ่นในเรื่องต่าง ๆ และมีแนวโน้มในการจัดวินัยที่มากกว่าพื้นที่ด้านการเรียน - เป็นพื้นที่ในการต่อต้านการจัดวินัยรูปแบบต่าง ๆ ของวัยรุ่น โดยแสดงออกผ่านหน้าตาท่าทาง ในระดับหนึ่ง - เป็นพื้นที่ของการใช้ชีวิตประจำวันของสมาชิกในครอบครัว มีทั้งส่วนที่เป็นส่วนรวม และพื้นที่ส่วนตัว - เป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยความอบอุ่น และความสุข เมื่อวัยรุ่นได้อยู่กับครอบครัว 	ไม่แตกต่างไปจากจุดยืนของบรรทัดฐานหลักของสังคม
พื้นที่ด้านมิตรภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นพื้นที่ที่วัยรุ่นสร้างขึ้นเอง วัยรุ่นมีการรวมกลุ่มเพื่อน ในการใช้ชีวิตกับเพื่อน วัยรุ่นต้องระวังในเรื่องของการคบเพื่อน 	<ul style="list-style-type: none"> - มิตรภาพเกิดขึ้นได้ในทุกพื้นที่ ไม่จำกัด ไม่มีผู้ใหญ่ปรากฏในพื้นที่ - พื้นที่ที่วัยรุ่นใช้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งที่ผู้ใหญ่มองว่าเหมาะสม และไม่เหมาะสม วัยรุ่นมีอิสระและสามารถสร้าง 	ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างไปจากจุดยืนของบรรทัดฐานหลักของสังคม มีเพียงความหมายบางประเด็นที่ภาพยนตร์ประกอบ

ตารางที่ 12 (ต่อ)

พื้นที่ของวัยรุ่น	บรรทัดฐานหลักของสังคม	ความหมายของพื้นที่ที่ปรากฏในภาพยนตร์	สรุป
		ตัวตนขึ้นมาจากการกำหนดพื้นที่ - เป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยความสุขจากการที่ได้อยู่รวมกลุ่มกับเพื่อน ๆ	สร้างแตกต่างออกไป
พื้นที่ด้านความรัก	- เป็นพื้นที่ที่วัยรุ่นสร้างขึ้นเอง วัยรุ่นถูกปลูกฝังให้ใช้ชีวิตเรื่องความรักอย่างถูกต้องเหมาะสม	- ความรักเกิดขึ้นได้ในทุกพื้นที่ไม่จำกัด ไม่มีผู้ใหญ่ปรากฏในพื้นที่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ส่วนตัว - วัยรุ่นใช้สถานที่ต่าง ๆ ในการกำหนดขอบเขตการแสดงความรักในรูปแบบต่าง ๆ ยิ่งพื้นที่ส่วนตัวมาก ขอบเขตในการแสดงความรักก็มากตามไปด้วย - เป็นพื้นที่ที่จะได้เห็นอารมณ์ความรู้สึกของวัยรุ่นที่หลากหลายทั้งอารมณ์ที่มีความสุข เศร้า เนื่องจากเรื่องราวความรักที่เกิดขึ้น	ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างไปจากจุดยืนของบรรทัดฐานหลักของสังคม มีเพียงความหมายบางประเด็นที่ภาพยนตร์ประกอบสร้างแตกต่างออกไป

1.2 กลวิธีในการประกอบสร้างความหมายให้กับพื้นที่

ในการศึกษาการประกอบสร้างความหมายให้กับพื้นที่วัยรุ่นในภาพยนตร์ จำเป็นต้องศึกษากลวิธีในการประกอบสร้างความหมายเพื่อให้ทราบว่าภาพยนตร์ใช้กลวิธีใดบ้างในการประกอบสร้างความหมายในภาพยนตร์ ซึ่งกลวิธีต่าง ๆ ดังกล่าว ผู้วิจัยแบ่งตามเกณฑ์การวิเคราะห์ด้วยบทของภาพยนตร์ (Textual Analysis) ดังนี้

การประกอบสร้างความหมายของพื้นที่ตามองค์ประกอบการเล่าเรื่อง (Narrative)

ก. โครงเรื่อง

ในภาพยนตร์วัยรุ่นที่เลือกมาศึกษาพบว่า ใช้วิธีการเปิดเรื่องด้วยปัญหาวัยรุ่น และพัฒนาเหตุการณ์จนปัญหาเหล่านั้นถึงขั้นจุดแตกหักทั้งในพื้นที่ด้านการเรียน ครอบครัวมิตรภาพ และความรัก โดยเฉพาะพื้นที่ด้านความรัก และพื้นที่ด้านครอบครัว หลังจากนั้นภาพยนตร์ใช้วิธีปิดเรื่องด้วยการนำเสนอการใช้ชีวิตของวัยรุ่นให้เป็นไปตามบรรทัดฐานหลักของสังคมที่กำหนดให้วัยรุ่นเป็นคนดีของระบบ ตั้งใจเรียนหนังสือ และเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่

ข. ความขัดแย้ง

ในภาพยนตร์วัยรุ่นที่เลือกมาศึกษาพบว่า เป็นปมความขัดแย้งระหว่างคนกับคน ซึ่งในภาพยนตร์วัยรุ่นจะให้เห็นความขัดแย้งของวัยรุ่นกับผู้ใหญ่ รวมไปถึงความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นด้วยกันเอง ซึ่งปรากฏอยู่ในทุกพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องพื้นที่ด้านการเรียน ครอบครัวด้านความรัก ด้านมิตรภาพ รวมไปถึงความขัดแย้งภายในตัวเองของวัยรุ่นเอง ซึ่งภาพยนตร์ให้คำอธิบายว่าวัยรุ่นยังเป็นช่วงวัยที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ มีความสับสนในการเลือกทางเดินของชีวิต ส่งผลให้มีปัญหาในชีวิตมากมาย ทำให้ผู้ใหญ่ในสังคมไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง และครูอาจารย์ ต้องเข้ามาดูแลอย่างใกล้ชิด

ค. แก่นเรื่อง

ในภาพยนตร์วัยรุ่นที่เลือกมาศึกษาพบว่า แก่นเรื่องส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิต และธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งในภาพยนตร์ทั้งสามเรื่องล้วนแต่เกี่ยวข้องกับความรักของวัยรุ่นเป็นหลัก อาจมีประเด็นอื่น ๆ ร่วม เช่น ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การอยู่ร่วมกันกับเพื่อน และคุณครูในโรงเรียน เป็นต้น แต่ไม่ว่าจะเป็นประเด็นใด ภาพยนตร์ก็ตีกรอบการใช้ชีวิตของวัยรุ่นให้เป็นไปตามบรรทัดฐานหลักทางสังคม

ง. ตัวละคร

ในภาพยนตร์วัยรุ่นที่เลือกมาศึกษาให้ความสำคัญกับตัวละครไม่ว่าจะเป็นคุณลักษณะด้านบุคลิกของตัวละครทั้งหน้าตา รูปร่าง รวมไปถึงกิริยาและการแสดงออกต่าง ๆ เพื่อสร้างความเหมือนจริงให้กับพื้นที่เชิงกายภาพเพื่อสื่อให้ผู้ชมภาพยนตร์รู้สึกได้ว่าตัวเองเข้าไปมีส่วนร่วมในพื้นที่ต่าง ๆ ที่ปรากฏในภาพยนตร์ โดยตัวละครที่ปรากฏในภาพยนตร์ส่วนใหญ่แบ่งเป็น ตัวละครที่เป็นวัยรุ่น และตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่ เช่น ผู้ปกครอง ครู เป็นต้น

๑. ฉาก

ในภาพยนตร์วัยรุ่นที่เลือกมาศึกษา ฉากถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเล่าเรื่อง และสื่อความหมาย ประเด็นสำคัญในการศึกษาเรื่องฉากในภาพยนตร์วัยรุ่นพบว่าการนำเสนอฉากต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นฉากการใช้ชีวิตจริงของวัยรุ่นในพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งสิ้น ภาพยนตร์ให้ความสำคัญกับพื้นที่ต่าง ๆ ในเรื่อง โดยเฉพาะพื้นที่ในโรงเรียน และบ้าน รวมไปถึงพื้นที่ที่วัยรุ่นใช้ในเวลาว่าง เช่น ห้างสรรพสินค้า บ้านเพื่อน เป็นต้น

๒. มุมมองในการเล่าเรื่อง

ในภาพยนตร์วัยรุ่นที่เลือกมาศึกษาใช้มุมมองการเล่าเรื่องแบบรู้รอบด้าน เป็นการเล่าเรื่องที่ใช้ในภาพยนตร์เป็นส่วนใหญ่ สามารถหยั่งรู้จิตใจของตัวละครทุกตัว ภาพยนตร์ทั้งสามเรื่องใช้การเล่าเรื่องด้วยการให้ตัวละครเอกซึ่งเป็นวัยรุ่นนักเรียนชายเป็นตัวเดินเรื่อง โดยสื่อความหมายให้ผู้ชมวัยรุ่นเดินตามตัวละครไปตลอดทั้งเรื่อง แต่ภายใต้การดำเนินเรื่องนั้นถูกครอบงำด้วยบรรทัดฐานหลักของสังคมซึ่งเป็นมุมมองของวัฒนธรรมกระแสหลัก

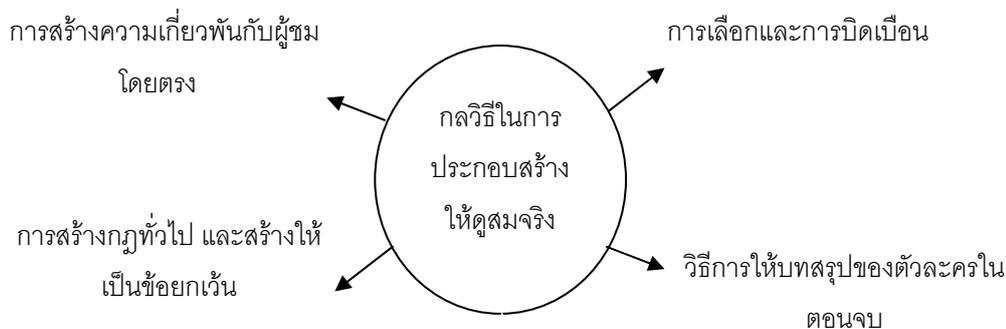
๓. เทคนิคด้านภาพและเสียง

ในภาพยนตร์วัยรุ่นที่เลือกมาศึกษาใช้เทคนิคด้านภาพและเสียงเป็นเครื่องมือในการสร้างความหมายให้กับพื้นที่รวมไปถึงจินตนาการและอารมณ์ร่วมให้แก่ผู้ชม ภาพยนตร์โดยเฉพาะในภาพยนตร์วัยรุ่นนักเรียนเทคนิคด้านเสียงถือเป็นเทคนิคสำคัญในการสร้างความหมาย ซึ่งถูกถ่ายทอดผ่านบทเพลงต่าง ๆ ที่สื่อความหมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของตัวละครที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความรัก เพื่อน เป็นต้น

กลวิธีในการประกอบสร้างความหมายโดยอาศัยกลไกภาษาของภาพยนตร์ (Film Language)

วิธีการหนึ่งในภาพยนตร์วัยรุ่นที่ใช้ในการประกอบสร้างความหมายให้กับพื้นที่คือการใช้กลไกภาษาของภาพยนตร์หลากหลายวิธี ซึ่งช่วยให้การสร้างภาพตัวแทนของภาพยนตร์มีความสมจริง และส่งผลต่อการอ่านความหมายของผู้รับสารวัยรุ่น วิธีการทั้งหมดแสดงให้เห็นดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 28
ภาพแสดงกลวิธีในการสร้างความหมายให้กับพื้นที่
โดยอาศัยกลไกภาษาของภาพยนตร์

1. การสร้างความเกี่ยวพันกับผู้ชม

ผู้สร้างภาพยนตร์พยายามนำเอาประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้ชมเคยรับรู้หรือสัมผัสจากโลกแห่งความเป็นจริงมาเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์เพื่อการยอมรับที่ง่ายขึ้นของผู้ชม ผู้สร้างภาพยนตร์ทุกเรื่องเลียนแบบ (Simulate) ของจริงด้วยการใช้สถานที่จริง และช่วงเวลาจริงที่วัยรุ่นใช้ชีวิตอยู่มาจำลองใส่ไว้ในภาพยนตร์ ทำให้โลกของภาพยนตร์กับโลกความเป็นจริงเกิดความคลุมเครือ พื้นที่ในการใช้ชีวิตของวัยรุ่นในโลกภาพยนตร์และในโลกความเป็นจริงจึงไม่แตกต่างกันมากนัก

2. การสร้างกฎทั่วไป และสร้างให้เป็นข้อยกเว้น

การสร้างกฎทั่วไป และสร้างให้เป็นข้อยกเว้นเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ความหมายของพื้นที่ต่าง ๆ มีความหลากหลาย ทำให้ตัวละครมีความแตกต่างกัน การสร้างกฎทั่วไปภาพยนตร์ประกอบสร้างเพื่ออธิบายให้เห็นถึงลักษณะทั่วไปที่เกิดขึ้นได้ในสังคม เช่น ให้อัศวินส่วนใหญ่ในภาพยนตร์มีครอบครัวที่อบอุ่นมีความสุข ส่วนการสร้างข้อยกเว้นเป็นวิธีการประกอบสร้างให้การดำเนินเรื่องมีประเด็นน่าสนใจ เช่น การผูกปมปัญหาเรื่องความรัก เพื่อน และครอบครัวให้กับตัวละครวัยรุ่น ซึ่งจะเกิดขึ้นกับตัวละครวัยรุ่นหลักบางตัว วิธีการดังที่กล่าวมาทำให้การสร้างภาพตัวแทนของภาพยนตร์มีความสมจริง ส่งผลให้ผู้ชมเชื่อและมีอารมณ์ร่วมกับภาพยนตร์ได้ง่ายขึ้น

3. การเลือกและการปิดเบื้อง

ภาพยนตร์เลือกนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ จากมุมมองและประสบการณ์ของผู้สร้างภาพยนตร์ โดยเลือกจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงกับวัยรุ่น หรือจากประสบการณ์ของผู้สร้างภาพยนตร์เอง จากนั้นนำมาปิดเบื้อง แต่งเติมทำให้เรื่องราวมีความน่าสนใจ มีทั้งที่ตรงกับ

ความเป็นจริง และบางส่วนก็ไม่ตรงกับความเป็นจริง ซึ่งในการเลือก และการบิดเบือนจากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มาจากบรรทัดฐานหลักของสังคมที่ถูกสร้างขึ้นจากผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นตัวแทนของวัฒนธรรมกระแสหลัก

4. วิธีการให้บทสรุปของตัวละครในตอนจบ

ภาพยนตร์วัยรุ่นนำเสนอให้เห็นว่าเมื่อจบเรื่องวัยรุ่นต้องปฏิบัติตัวให้เป็นไปตามบรรทัดฐานหลักของสังคมที่วางไว้ เป็นวัยรุ่นที่ดี เชื่อฟังพ่อแม่ และตั้งใจเรียนหนังสือ การดำเนินเรื่องของภาพยนตร์สื่อให้เห็นว่าวัยรุ่นอาจมีปัญหากับครอบครัว เพื่อน และคนรักได้ในตอนต้นเรื่อง และกลางเรื่อง ปัญหาดังกล่าวอาจไม่ใช่ประเด็นปัญหาใหญ่โต เพราะทุกปัญหาในภาพยนตร์สามารถแก้ไขได้ในตอนจบของเรื่อง

กลวิธีในการประกอบสร้างความหมายให้กับพื้นที่ของภาพยนตร์ดังที่กล่าวมา มีความสำคัญในฐานะเป็นกลไกการทำงานของอุดมการณ์สังคมในการจัดวินัยให้กับวัยรุ่น ทำให้อุดมการณ์กลายเป็นเรื่องที่ถูกต้อง ขอบธรรม รวากับเป็นธรรมชาติ จนผู้ชมอาจไม่ตั้งคำถามกับภาพยนตร์

2. การอ่านความหมายของผู้รับสารวัยรุ่น

จากการศึกษาพบว่า วัยรุ่นนักเรียนมีการอ่านความหมายในทุก ๆ พื้นที่ที่เป็นไปตามบรรทัดฐานหลักของสังคม โดยแบ่งการอ่านความหมายออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การอ่านความหมายด้วยการเทียบกับของจริง (Reference) ซึ่งปรากฏการอ่านความหมายในลักษณะนี้ในพื้นที่ทางกายภาพ และพื้นที่ทางอารมณ์เป็นส่วนใหญ่ ส่วนการอ่านความหมายอีกลักษณะหนึ่งคือการอ่านความหมายจากโดยยึดจากบรรทัดฐานหลักของสังคม (Social Norms) ซึ่งปรากฏอย่างชัดเจนในพื้นที่ทางสังคมจากการศึกษาเรื่องความหมายของพื้นที่พบว่า วัยรุ่นยอมรับความหมายหลักที่สังคมอยากให้วัยรุ่นเป็น โดยเฉพาะพื้นที่ด้านการเรียน และพื้นที่ด้านครอบครัวที่ปลูกฝังให้วัยรุ่นเป็นคนดี ตั้งใจเรียน เชื่อฟังคำสั่งของผู้ปกครอง และครูอาจารย์ วัยรุ่นอาจมีการต่อรองบ้างในบางประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ด้านมิตรภาพ และพื้นที่ด้านความรัก แต่ก็ไม่ถึงขั้นปฏิเสธความหมายหลักของพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งอธิบายอย่างละเอียดดังต่อไปนี้

พื้นที่ด้านการเรียน

ในการอ่านความหมายพื้นที่ด้านการเรียนพบว่า วัยรุ่นอ่านความหมายไม่แตกต่างไปจากความหมายหลักในภาพยนตร์ กล่าวคือในพื้นที่ทางกายภาพวัยรุ่นส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกับภาพยนตร์ เนื่องจากในการอ่านความหมายวัยรุ่นใช้การเทียบกับของจริง สิ่งที่ได้พบ

เห็นจริง ๆ ในพื้นที่ วิทยุุ่นมีความคิดเห็นว่าการประกอบสร้างของภาพยนตร์วิทยุุ่นมีความสมจริงทั้งเรื่องอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศ รวมถึงตัวละครในพื้นที่ มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่วิทยุุ่นมองว่าภาพยนตร์สร้างเกินจริง เช่น ในภาพยนตร์มีนักเรียนน้อยเกินไป ต้นไม้ดูร่มรื่นเกินไป สภาพโรงเรียนสะอาดเกินไป เป็นต้น ส่วนพื้นที่ทางสังคมพบว่า วิทยุุ่นอ่านความหมายสอดคล้องกับบรรทัดฐานหลักของสังคม มีเพียงประเด็นที่วิทยุุ่นมองว่าในชีวิตจริงอาจแตกต่าง และมีมากกว่าในภาพยนตร์ เช่น การจัดวินัยของครู และโรงเรียน ความคิดและพฤติกรรมของครูในพื้นที่ เป็นต้น สำหรับพื้นที่ทางอารมณ์ วิทยุุ่นรู้สึกว่าการเรียนเป็นพื้นที่ที่มีความสุข แม้ว่าอาจไม่ได้มีความสุขจากเรื่องการเรียนแต่เพียงอย่างเดียว แต่โดยรวมแล้วก็เป็นพื้นที่ที่มีความสุขเช่นเดียวกับการสร้างภาพตัวแทนของภาพยนตร์

พื้นที่ด้านครอบครัว

ในการอ่านความหมายพื้นที่ด้านครอบครัวพบว่า วิทยุุ่นอ่านความหมายไม่แตกต่างไปจากความหมายหลักในภาพยนตร์ และแนวโน้มการอ่านความหมายคล้ายคลึงกับพื้นที่ด้านการเรียน กล่าวคือในพื้นที่ทางกายภาพวิทยุุ่นส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกับภาพยนตร์ มีเพียงบางส่วนที่แตกต่างไปบ้าง เช่น สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในพื้นที่ที่ไม่เหมือนในภาพยนตร์ หน้าตา และอายุของตัวละครที่แตกต่างกัน เป็นต้น โดยในการอ่านความหมายพื้นที่ด้านครอบครัวพบว่า มีการอ่านความหมายแบบกระจายเนื่องจากตัวละครในภาพยนตร์มีหลายครอบครัว ทำให้การอ่านความหมายนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของครอบครัววิทยุุ่นคนนั้น จึงได้ข้อมูลเรื่องครอบครัวที่มีความหลากหลาย ส่วนพื้นที่ทางสังคมพบว่า วิทยุุ่นอ่านความหมายสอดคล้องกับบรรทัดฐานหลักของสังคมโดยเฉพาะความสำคัญของครอบครัว มีเพียงบางประเด็นเท่านั้นที่วิทยุุ่นอ่านความหมายแตกต่างไปบ้าง เช่น ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวที่ไม่ได้มีความสุขเสมอไป การจัดวินัยของผู้ปกครองที่เข้มงวด การต่อต้านอำนาจของวิทยุุ่นในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น โดยวิทยุุ่นมองว่าในชีวิตจริงอาจแตกต่าง และมีความเกินจริงไปจากภาพยนตร์ ส่วนพื้นที่ด้านอารมณ์นั้นถือว่าเป็นพื้นที่ของความอบอุ่นและความสุข แม้ว่าอาจมีปัญหาเข้ามาบ้างแต่ก็แก้ไขผ่านไปได้ ซึ่งการอ่านความหมายพื้นที่ด้านอารมณ์ไม่แตกต่างไปจากการสร้างภาพตัวแทนของภาพยนตร์

พื้นที่ด้านมิตรภาพ

ในการอ่านความหมายพื้นที่ด้านมิตรภาพถือว่าเป็นพื้นที่ที่วิทยุุ่นสร้างขึ้นมาจากการศึกษาพบว่า ในพื้นที่ด้านกายภาพ วิทยุุ่นมีความคิดสอดคล้องกับการสร้างภาพตัวแทนของภาพยนตร์ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่วิทยุุ่นคุ้นเคย ไม่แตกต่างไปจากความเป็นจริงในชีวิตวิทยุุ่นมากนัก ส่วนพื้นที่ทางสังคม ในแง่ของความหมายหลักวิทยุุ่นยอมรับ และอ่านความหมายตามบรรทัดฐานหลักของสังคม มีเพียงบางประเด็นที่วิทยุุ่นเริ่มต่อรอง และตั้งคำถาม เช่น กิจกรรมที่วิทยุุ่นทำร่วมกันซึ่ง

ผู้ใหญ่ตัดสินว่าไม่เหมาะสมแต่วัยรุ่นไม่ได้คิดแบบนั้น ความคิดและพฤติกรรมของเพื่อนวัยรุ่นที่ปรากฏในภาพยนตร์ซึ่งแตกต่างไปจากชีวิตจริง เป็นต้น ส่วนพื้นที่ด้านอารมณ์ วัยรุ่นมีความคิดเห็นทั้งสอดคล้องและแตกต่างกับการสร้างภาพตัวแทนของภาพยนตร์ ซึ่งวัยรุ่นส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นพื้นที่ที่มีความสุข มีความเป็นอิสระมากกว่าพื้นที่ด้านการเรียน และพื้นที่ด้านครอบครัว

พื้นที่ด้านความรัก

ในการอ่านความหมายพื้นที่ด้านความรักมีการอ่านความหมายไม่แตกต่างไปจากพื้นที่ด้านมิตรภาพ และมีแนวโน้มในการต่อรอง และตั้งคำถามกับความหมายของพื้นที่มากกว่าพื้นที่อื่น ๆ กล่าวคือ ในเชิงกายภาพวัยรุ่นมีความคิดไม่แตกต่างจากพื้นที่ด้านมิตรภาพเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่วัยรุ่นต้องใช้ชีวิตอยู่เป็นประจำ การใช้ชีวิตในเรื่องความรักของวัยรุ่นจึงไม่แตกต่างไปจากภาพยนตร์ แต่ในพื้นที่ทางสังคมพบว่า มีการต่อรองและตั้งคำถามในหลายประเด็น เช่น ระดับการแสดงออกเรื่องความรักที่แตกต่างกันระหว่างในภาพยนตร์ และในโลกความเป็นจริง การให้ความสำคัญเรื่องความรักในวัยเรียน การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน เป็นต้น มีเพียงประเด็นเดียวที่วัยรุ่นมีความคิดเห็นสอดคล้องคือ การมีความรักทำให้เกิดความทุกข์ ส่วนพื้นที่ด้านอารมณ์ จากการศึกษาพบว่า พื้นที่ด้านความรักส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยอารมณ์ของความสุขเมื่อความรักสมหวัง แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ของความทุกข์เมื่อความรักนั้นต้องเจอกับความผิดหวัง ซึ่งไม่แตกต่างไปจากภาพยนตร์มากนัก

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์งานวิจัยเรื่อง “ภาพยนตร์กับการประกอบสร้างพื้นที่ของวัยรุ่นในสังคมไทย” ในส่วนของการอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้แบ่งเป็นส่วนของตัวเองบทภาพยนตร์ และผู้รับสาร ดังต่อไปนี้

ตัวเองบทภาพยนตร์ (Text)

ในการศึกษาพื้นที่ของวัยรุ่นในภาพยนตร์ ไม่ว่าจะพื้นที่ด้านการเรียน พื้นที่ด้านครอบครัว พื้นที่ด้านมิตรภาพ และพื้นที่ด้านความรัก พบประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1. ภาพยนตร์วัยรุ่นประกอบสร้างความหมายให้กับพื้นที่ต่าง ๆ ของวัยรุ่นจากจุดยืนของบรรทัดฐานหลักของสังคม (Social Norms) โดยทำให้บรรทัดฐานหลักของสังคมที่สอดแทรกอยู่ในภาพยนตร์ดูเป็นธรรมชาติ (Naturalised) ด้วยการใช้วิธีนำสิ่งที่ปรากฏอยู่ในชีวิตจริงของวัยรุ่นมา

ประกอบสร้าง อาจเลือกบางส่วนของความจริง หรืออาจจะนำความจริงมาบิดเบือน จนทำให้ทุกอย่างที่ปรากฏในภาพยนตร์ดูเหมือนเป็นเรื่องจริง ด้วยวิธีการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าภาพยนตร์ไม่ใช่สื่อเพื่อความบันเทิงเท่านั้น แต่มีอำนาจในการประกอบสร้างความหมาย โดยเฉพาะปฏิบัติการปลูกฝังอุดมการณ์ให้กับวัยรุ่น (Ideological Practice) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของดิก เฮบดิจ (Dick Hebdige) ที่สนใจศึกษาการต่อสู้ระหว่างวัยรุ่นในฐานะวัฒนธรรมย่อยกับผู้ใหญ่ซึ่งเป็นตัวแทนของวัฒนธรรมกระแสหลัก เห็นได้จากกลุ่มผู้สร้างไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิต ผู้กำกับ จะมีอำนาจในกระบวนการสร้างความหมายทางสังคมมากกว่ากลุ่มคนอื่น โดยใช้ภาพฉบับตายตัว (Stereotype) เป็นเครื่องมือช่วยย่นย่อระยะเวลาในการใส่รหัส และถอดรหัสเพื่อลดทอนความซับซ้อนของโลกความเป็นจริงให้น้อยลง รวมถึงใช้อำนาจในการสร้างความหมายใหม่ให้กับกลุ่มวัฒนธรรมย่อย

2. ภาพยนตร์ใช้การประกอบสร้างความหมายใหม่ให้กับพื้นที่การใช้ชีวิตของวัยรุ่น เช่น การทำให้โรงเรียนซึ่งเป็นพื้นที่ด้านการเรียนกลายเป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความรักของวัยรุ่น การประกอบสร้างพื้นที่ความรักของวัยรุ่นในภาพยนตร์ถือเป็นภาพตัวแทนการใช้ชีวิตด้านความรักที่ดั่งาม เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับวัยรุ่น ซึ่งถือเป็นกลยุทธ์ของแนวคิดภาพตัวแทนที่สนใจการประกอบสร้างความหมายของสื่อมวลชน ด้วยการดึงเอาส่วนเดียวหนึ่งของโลกความเป็นจริง (Reference) มาประกอบสร้างให้เกิดความหมายใหม่ แม้ว่าความหมายที่เกิดขึ้นอาจจะมีหรือไม่มีอยู่จริงก็ตาม แต่ผลลัพธ์สุดท้ายคนในสังคมก็มีแนวโน้มที่อาจจะเชื่อว่าความหมายใหม่ที่เกิดขึ้นมีอยู่จริง

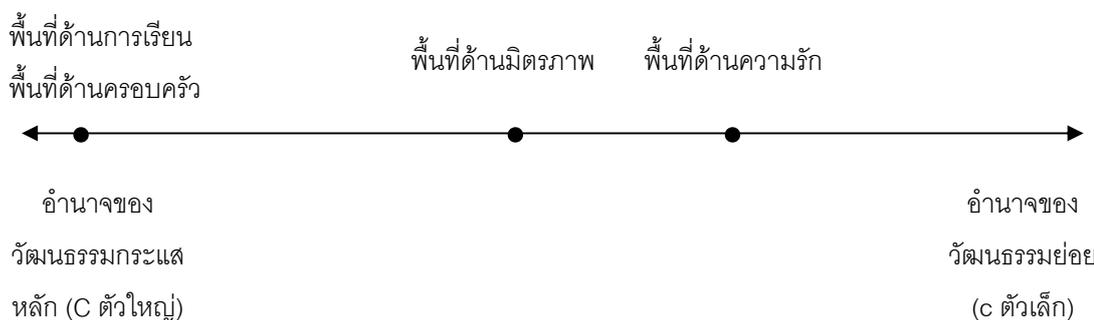
3. ภาพยนตร์ใช้การประกอบสร้างความหมายให้กับพื้นที่ของวัยรุ่น ทำให้เห็นถึงวัยรุ่นในฐานะตัวแทนของชนชั้นกลาง ใช้ชีวิตอยู่ในครอบครัวแบบชนชั้นกลาง คือเป็นวัยรุ่นในเมืองที่ชีวิตประจำวันส่วนใหญ่อยู่ในสถาบันการศึกษา และบ้าน เมื่อมีเวลาว่างก็ใช้ชีวิตอยู่กับเพื่อนฝูงตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อการผ่อนคลาย เช่น การเดินเที่ยวเล่นตามห้างสรรพสินค้า การนัดกินข้าวตามร้านอาหาร เป็นต้น นอกจากนี้ปัญหาวัยรุ่นในภาพยนตร์ เช่น ปัญหาของวัยรุ่นกับเพื่อน ปัญหาของวัยรุ่นกับครอบครัว ก็ล้วนแต่เป็นปัญหาวัยรุ่นของชนชั้นกลางโดยส่วนใหญ่ ซึ่งการใช้ชีวิตของวัยรุ่นในพื้นที่ต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดพื้นที่ของวัยรุ่นที่ปรากฏอยู่ในงานวิจัยเล่มอื่น ๆ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าพื้นที่หลักของชีวิตวัยรุ่นปรากฏอยู่ไม่กี่พื้นที่ เช่น โรงเรียน บ้าน พื้นที่ของการใช้เวลาว่างอื่น ๆ ในเมือง เช่น ห้างสรรพสินค้า เป็นต้น

ผู้รับสาร (Receiver)

1. การอ่านความหมายของผู้รับสารวัยรุ่นในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันไป โดยทุกพื้นที่ที่ผู้รับสารอ่านความหมายตามกรอบแนวคิดของวัฒนธรรมกระแสหลัก (C ตัวใหญ่) ในสัดส่วนที่แตกต่างกันไป โดยที่พื้นที่ด้านการเรียน และพื้นที่ด้านครอบครัว วัยรุ่นยอมรับในความหมายหลัก และอ่านความหมายตามบรรทัดฐานหลักของสังคมที่สอนให้วัยรุ่นตั้งใจเรียน เชื่อฟังผู้ปกครอง ครู ส่วนพื้นที่ด้านมิตรภาพวัยรุ่นยอมรับในความหมายหลัก และอ่านความหมายเป็นไปตามบรรทัดฐานหลักของสังคมที่สอนให้วัยรุ่นเลือกคบเพื่อนที่ดี แต่ในขณะเดียวกันในพื้นที่นี้วัยรุ่น มีการต่อรองความหมายให้เป็นไปตามความต้องการของตัวเอง (c ตัวเล็ก) มากขึ้นในลักษณะของการพบกันครึ่งทางระหว่างวัฒนธรรมกระแสหลัก และวัฒนธรรมย่อย ส่วนพื้นที่ด้านความรัก วัยรุ่นยอมรับในความหมายหลัก และอ่านความหมายตามบรรทัดฐานหลักของสังคมที่ไม่สนับสนุนให้วัยรุ่นมีความรัก เมื่อมีความรักย่อมเกิดความทุกข์ เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกันวัยรุ่นมีการต่อรองความหมายอื่น ๆ ค่อนข้างมากของวัฒนธรรมย่อยมากกว่าเพียงแต่ไม่ถึงขั้นปฏิเสธ เช่น การห้ามวัยรุ่นมีความรักในวัยเรียน จะเห็นได้ว่าในพื้นที่ด้านความรักแม้ว่าวัยรุ่นจะมีความคิดเห็นไปตามกระแสวัฒนธรรมหลัก แต่ในทางปฏิบัติวัยรุ่นมีสิทธิเลือกทำตามความต้องการของตัวเองมากกว่า เป็นพื้นที่ของวัยรุ่นที่แสดงถึงความเป็นตัวเองมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ

ภาพที่ 29

ภาพแสดงแนวโน้มการอ่านความหมายของผู้รับสารวัยรุ่นในพื้นที่ต่าง

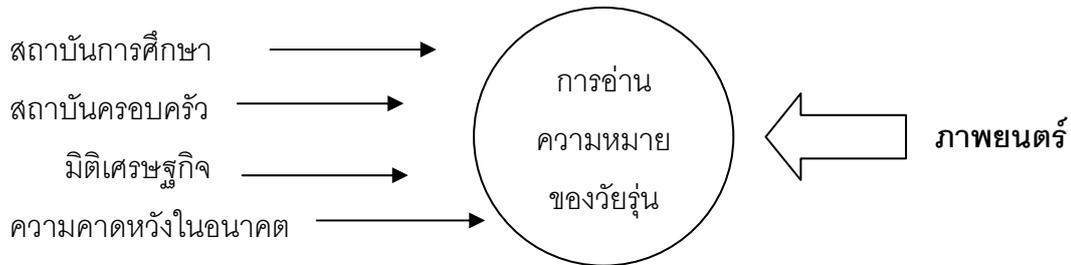
จากการศึกษาอ่านความหมายของวัยรุ่นจะเห็นได้ว่าเมื่อเปรียบเทียบการใช้ชีวิตของวัยรุ่นในพื้นที่ต่าง ๆ จากในภาพยนตร์ และในโลกความเป็นจริง จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะการสร้างตัวตนของวัยรุ่นในพื้นที่ต่าง ๆ ในบางประเด็น เช่น การต่อต้านการ

จัดวินัยของวัยรุ่นที่มีต่อผู้ใหญ่ การแสดงออกด้านความรักของวัยรุ่น เป็นต้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกันจะเห็นได้ว่าในโลกความเป็นจริง การใช้ชีวิตของวัยรุ่นอาจไม่ได้เป็นไปตามที่ภาพยนตร์กำหนด และสร้างขึ้นมา ในบางพื้นที่อาจเกินไปจากความเป็นจริงที่ภาพยนตร์นำเสนอ ตัวอย่างเช่น การรวมกลุ่มกินเหล้าทุกวัน การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน เป็นต้น การสร้างตัวตนของวัยรุ่นแสดงให้เห็นถึงการต่อสู้เชิงอำนาจ เพื่อหลีกเลี่ยงการควบคุมจากผู้ใหญ่ สอดคล้องกับแนวคิดวัฒนธรรมย่อยของสำนักเบอร์มิงแฮมที่มองว่าวัฒนธรรมต่าง ๆ ของกลุ่มคนในสังคมล้วนมีอำนาจไม่เท่ากัน และด้วยเหตุที่วัฒนธรรมหลักพยายามที่จะครอบงำวัฒนธรรมย่อยต่าง ๆ ทำให้วัฒนธรรมย่อยเลือกที่จะต่อต้าน/ต่อรองวัฒนธรรมที่ครอบงำด้วยการสร้างความหมายใหม่ของตัวเองขึ้นมาหรือทำลายความหมายที่ครอบงำอยู่ โดยการเปลี่ยนความหมายหรือดัดแปลงใหม่ให้เหมาะสมกับตัวเอง และด้วยความหลากหลายของวัฒนธรรมในสังคม ทำให้เกิดการต่อสู้ระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมอยู่เป็นระยะ ๆ ซึ่งวัยรุ่นพยายามเปลี่ยนความหมายด้วยการดัดแปลงวัฒนธรรมของผู้ใหญ่ที่เป็นตัวแทนของกระแสวัฒนธรรมหลักมาใช้ให้เป็นตัวของตัวเอง เช่น การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ การมีความรักในวัยเรียน เป็นต้น แต่พฤติกรรมเหล่านี้กลับถูกผู้ใหญ่มองว่าเป็นพฤติกรรมที่มั่วซุ่ม ไม่ถูกต้อง ความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมทำให้เห็นว่าการต่อสู้เชิงอำนาจเกิดขึ้นอยู่เป็นระยะระหว่างผู้ใหญ่และวัยรุ่น

2. ในการอ่านความหมายของผู้รับสารพบว่า วัยรุ่นมีความรู้เรื่องภาพยนตร์มาบ้างพอสมควรก่อนที่จะมาชมภาพยนตร์ เช่น ข้อจำกัดของภาพยนตร์ การใช้มุมมองในการสื่อความหมาย เป็นต้น รวมไปถึงประสบการณ์ของวัยรุ่นเองในพื้นที่ต่าง ๆ เช่น ประสบการณ์ด้านความรัก การใช้ชีวิตอยู่กับเพื่อน ครอบครัว เป็นต้น ซึ่งอาจประสบมาด้วยตัวเอง หรือถูกติดตั้งความคิดมาจากบรรทัดฐานหลักของสังคม วัยรุ่นใช้วิธีการอ่านความหมายหลายแบบไม่ว่าจะเป็นการอ่านความหมายโดยเทียบจากบรรทัดฐานหลักของสังคม การเปรียบเทียบกับคนอื่นเพื่อทำความเข้าใจกับชีวิตของตัวเอง การใช้ปัจจัยอื่น ๆ มาอ้างอิงในการอ่านความหมาย ตัวอย่างเช่น ความสำคัญของการศึกษาเล่าเรียน (สถาบันการศึกษา) ความสำคัญของการครอบครัว (สถาบันครอบครัว) ความก้าวหน้าของชีวิตในเรื่องต่าง ๆ (ความคาดหวังในอนาคต) เป็นต้น

ภาพที่ 30

ภาพแสดงปัจจัยอื่น ๆ ที่ผู้รับสารวัยรุ่นใช้อ้างอิงในการอ่านความหมาย

ข้อค้นพบจากการศึกษาอีกข้อหนึ่ง คือ วัยรุ่นอ่านความหมายออกเป็น 2 ลักษณะ ประการแรกคือ วัยรุ่นอ่านความหมายพื้นที่ด้านการเรียน และครอบครัว ตามบรรทัดฐานหลักของสังคมที่สอนให้ตั้งใจเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ ประการที่สองคือคือวัยรุ่นเริ่มต่อรอง และต่อต้านความหมายในพื้นที่ด้านมิตรภาพ และพื้นที่ด้านความรัก เนื่องจากวัยรุ่นมีอิสระในพื้นที่มาก ประกอบกับในการอ่านความหมายวัยรุ่นเอาประสบการณ์จากโลกความเป็นจริงอ้างอิงในการอ่าน ทำให้การต่อรองและต่อต้านความหมายในพื้นที่ดังกล่าวมีมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ

3. ข้อค้นพบอย่างหนึ่งจากการสัมภาษณ์คือการใช้ชีวิตในพื้นที่ต่าง ๆ ของวัยรุ่นในโลกความเป็นจริง โดยเฉพาะพื้นที่ด้านความรักพบว่า มีความแตกต่าง และเกินจริงไปมากกว่าที่ปรากฏในภาพยนตร์ ตัวอย่างเช่น การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน การแสดงความรักต่อกันในพื้นที่สาธารณะ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการสร้างภาพตัวแทนของภาพยนตร์กำลังเดินตามการใช้ชีวิตของวัยรุ่นในโลกความเป็นจริง เนื่องจากด้วยกรอบบรรทัดฐานหลักของสังคม ทำให้ภาพยนตร์วัยรุ่นประกอบสร้างความหมายให้กับพื้นที่วัยรุ่นได้ในระดับหนึ่ง ถ้าหากเกินกรอบบรรทัดฐานหลักของสังคม ภาพยนตร์อาจถูกสั่งระงับฉายในแง่ของการตลาด จากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าภาพยนตร์วัยรุ่นนักเรียนยังคงทำหน้าที่เป็นกลไกทางสังคมในการพ่วงไม่ให้เกิดการใช้ชีวิตของวัยรุ่นตกต่ำไปมากกว่านี้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดคุณลักษณะของสื่อภาพยนตร์ข้อหนึ่งคือภาพยนตร์ทำหน้าที่สะท้อนค่านิยม ทศนคติในสังคมรวมถึงการครอบงำ และถ่ายทอดอุดมการณ์หลักของสังคม อบรมสั่งสอนศีลธรรม สร้างให้เกิดการใฝ่ฝันถึงสิ่งดีงาม

ข้อสังเกตอีกอย่างหนึ่งคือแม้ว่าภาพยนตร์วัยรุ่นนักเรียนอาจประกอบสร้างให้โลกของวัยรุ่นดูสวยงาม มีความสุข จนรู้สึกว่าการสร้างภาพตัวแทนดังกล่าวเกินไปจากความเป็นจริง แต่ทว่าวัยรุ่นก็ไม่ปฏิเสธการประกอบสร้างของภาพยนตร์ลักษณะแบบนี้ วัยรุ่นนักเรียนกลับรู้สึกสนุกกับภาพยนตร์วัยรุ่นในปัจจุบันเนื่องจากภาพยนตร์ดังของจริงที่วัยรุ่นประสบ และคุ้นเคยมานำเสนอ

ประกอบกับการแต่งเติมเรื่องราวให้มีประเด็นน่าสนใจ โดยเฉพาะเรื่องราวความรักของวัยรุ่น ทำให้วัยรุ่นเข้าถึงภาพยนตร์ได้โดยง่าย

4. ข้อค้นพบสุดท้ายคือภาพยนตร์วัยรุ่นในปัจจุบันโดยเฉพาะวัยรุ่นประเภทนักเรียนพบว่า ภาพยนตร์ประกอบสร้างการใช้ชีวิตของวัยรุ่นในพื้นที่ต่าง ๆ โดยนำของจริงที่วัยรุ่นประสบในชีวิตประจำวันมาเป็นตัวเล่าเรื่อง ทำให้การอ่านความหมายของวัยรุ่นมีความสอดคล้องในพื้นที่ทางกายภาพ และพื้นที่ทางอารมณ์/จิตใจ ส่วนพื้นที่ทางสังคมนั้นมีส่วนที่แตกต่างและเกินไปจากของจริงอยู่มาก ผู้วิจัยตีความปรากฏการณ์ดังกล่าวว่าภาพยนตร์วัยรุ่นที่สร้างมาเพื่อตอบสนองกลุ่มวัยรุ่นนักเรียนในปัจจุบันนั้นอาจไม่ใช่ภาพยนตร์ประเภท “ภาพยนตร์วัยรุ่น” แต่น่าจะเปลี่ยนเป็น “ภาพยนตร์สำหรับวัยรุ่น” เนื่องจากภาพยนตร์วัยรุ่นไม่ได้สร้างจากจุดยืนของวัยรุ่นเองทั้งหมด แต่มองจากสายตาหรือมุมมองของผู้ใหญ่ที่ (C ตัวใหญ่) ที่เข้ามาจัดวินัยวัยรุ่นมากกว่า

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. เนื่องจากการกำหนดขอบเขตในการศึกษา ทำให้ภาพยนตร์วัยรุ่นที่เลือกมาศึกษามีเพียง 3 เรื่อง ภาพยนตร์ทุกเรื่องนำเสนอการใช้ชีวิตของวัยรุ่นในพื้นที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ด้านการเรียน พื้นที่ด้านครอบครัว พื้นที่ด้านมิตรภาพ และพื้นที่ด้านความรัก โดยนำเสนอการใช้ชีวิตของวัยรุ่นในมุมมองเดียว คือการใช้ชีวิตของวัยรุ่นไม่ว่าอยู่ในพื้นที่ไหนก็มีความสุข เช่น อยู่ในโรงเรียนที่ดี มีครอบครัวที่อบอุ่น คบแต่เพื่อนดี เป็นต้น จึงอาจทำให้ผลการศึกษาคั้งนี้ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

2. ในการศึกษาผู้รับสารเนื่องด้วยเวลาที่มีจำกัด และความยากลำบากในการหากลุ่มตัวอย่างที่เคยชมภาพยนตร์ทั้ง 3 เรื่อง ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างไม่มากเท่าที่ควร ยิ่งไปกว่านั้นการให้ข้อมูลในบางเรื่อง กลุ่มตัวอย่างไม่กล้าตอบ และมีความเขินอายในการแสดงความคิดเห็น เช่น การแสดงความรักในวัยรุ่น ปัญหาภายในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง เป็นต้น ทำให้ข้อมูลที่ได้ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ภาพยนตร์กับการประกอบสร้างพื้นที่ของวัยรุ่นในสังคมไทย” เป็นการศึกษาภาพตัวแทนและการประกอบสร้างพื้นที่ของวัยรุ่นในภาพยนตร์ไทย รวมถึงการศึกษาการอ่านความหมายของผู้รับสารวัยรุ่นที่ใช้ชีวิตในพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งผลที่ได้สามารถนำไปเป็นวรรณกรรมต้นแบบในการวิจัยเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคต

1. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาการสร้างความหมายในประเด็นต่าง ๆ ให้กับวัยรุ่นในฐานะเป็นกลุ่มคนที่อยู่ในฐานะวัฒนธรรมย่อยของสังคม ควรเลือกศึกษาในสื่อมวลชนอื่น ๆ เช่น ละครโทรทัศน์ ข่าวหนังสือพิมพ์ เป็นต้น รวมถึงสื่อสมัยใหม่อย่างอินเทอร์เน็ตด้วย
2. การศึกษาสื่อภาพยนตร์ประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือการศึกษาการประกอบสร้างความเป็นจริงของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยต่าง ๆ ที่ปรากฏในภาพยนตร์ เช่น คนชรา กะเทย ชาวเขา เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อค้นพบใหม่ในการศึกษาสื่อภาพยนตร์ว่าประกอบสร้างสอดคล้องหรือแตกต่างไปจากความเป็นจริงอย่างไร

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวัยรุ่นของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ดูแลวัยรุ่น เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม สื่อมวลชน เป็นต้น เพื่อความเข้าใจในเรื่องการใช้ชีวิตของวัยรุ่นว่าความเป็นจริงแล้ววัยรุ่นใช้ชีวิตอย่างไร สอดคล้องหรือแตกต่างไปจากการนำเสนอของสื่อมวลชนโดยเฉพาะการนำเสนอของภาพยนตร์อย่างไร